

ЯВИЩЕ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

У статті проаналізовано особливості трактування поняття «інтерференція» у працях зарубіжних та вітчизняних науковців з метою виявлення їх основних відмінностей. Розглянуто особливості інтерференції у процесі вивчення німецької мови як іноземної.

Ключові слова: інтерференція, білінгвізм, мовна взаємодія, вивчення німецької мови як іноземної, запозичення.

У сучасному світі особливо актуальною постає проблема вивчення іноземних мов, оскільки необхідність знання хоча б однієї іноземної мови зумовлена насамперед сучасними інтеграційними процесами, які відбуваються в економічній, політичній, соціальній сферах нашого життя.

Як показує аналіз наукової літератури, володіння іноземними мовами не лише на комунікативному, але і на професійному рівні сприяє розширенню загальноосвітнього кругозору учнів завдяки порівняльному аналізу іншомовних культур, формуванню у них толерантного ставлення до суджень, стереотипів, поглядів, пов'язаних із національною специфікою різних народів, стимулює необхідність подальшої самоосвіти та саморозвитку, що є необхідною умовою професійної діяльності у сучасному світі, оскільки знання іноземних мов дозволить молодому фахівцю швидко адаптуватися у сучасному світі, стати конкурентоспроможним на світовому ринку праці, творчо реалізувати себе як особистість. Проте, як свідчить аналіз наукової літератури та практика навчання іноземних мов, рідна мова значною мірою впливає на формування іншомовних вмінь студентів та учнів і це вплив може бути як позитивний, так і негативний.

Метою даної статті є розглянути трактування поняття «інтерференція» у навчанні іноземних мов та визначити основні методи та прийоми роботи на уроці німецької мови з метою запобігання негативному впливу рідної мови на формування іншомовної комунікативної компетенції учнів.

Слід зазначити, що до проблем «мовної взаємодії» зверталися ще у кінці XIX ст. такі лінгвісти як Г. Грюнбаум, Е. Відш, Ф. Миклошич, І. Бодуен де Куртене, Ф. Боас, Г. Шухард та ін. Питання фонологічної та граматичної інтерференції неспоріднених мов досліджували М. Трубецкой, Р. Якобсон, Б. Гавранек, В. Матезіус та ін. Нова хвиля лінгвістичних досліджень проблеми двомовності виникла у кінці 60-х років минулого століття. Її викликала зміна всього спектру умов функціонування мов, коли проблеми вивчення іноземної мови актуалізувалися завдяки:

- розвитку науки, техніки, мистецтва і, відповідно, потреби у широкому міжнародному діалозі;
- розпаду колоніальних систем і утворенню нових національних держав;
- розширенню контактів і необхідності знання хоча б однієї іноземної середнім класом будь-якої країни;
- необхідності освоєння іноземної мови різномірною групою візитерів, іммігрантів тощо.

Нову хвилю лінгвістичних досліджень проблеми білінгвізму очолили У. Вайнрайх, Ч. Осгуд, М. Сігуан, У. Маккі, Л. Щерба, Є. Верещагін, В. Розенцвейг, М. Михайлов, Ю. Дешерієв, М. Протченко, В. Аврорин, Ю. Жлуктенко та багато інших. Вивченню українсько-німецького білінгвізму особливу увагу приділяв Є. Верещагін.

Вивчаючи мовні контакти, лінгвісти продовжують досліджувати таке явище як інтерференцію. У зв'язку з цим ми вважаємо доречним зупинитися на трактуванні самого поняття «інтерференція».

Цей термін латинського походження: *inter* «між» та *ferens* (*ferentis*) «той, що несе, переносить» зараз широко використовується у психології, педагогіці, лінгвістиці та методиці викладання іноземних мов і тісно пов'язаний із питанням білінгвізму. Трактування даного поняття до цього часу не є неоднозначним: частина дослідників вбачають у ньому лише позитивний вплив, інші ж розуміють дане явище лише як негативний вплив рідної мови на другу мову.

У лінгвістичному аспекті специфіка інтерференції проявляється у видозмінах, які спостерігаються у мовленні білінгва у результаті взаємодії двох різних мовних систем.

Перше лінгвістичне визначення інтерференції належить У. Вайнрайху, який зазначив, що інтерференція – це «вторгнення норм однієї мовної системи у межі іншої» [1, 27]. В. Розенц-

вейг зазначає, що це «порушення білінгвом правил співвіднесення контактуючих мов, які проявляються у його мовленні у відхиленні від норми» [5, 4]. Є. Верещагін розуміє інтерференцію як «внутрішній невидимий процес у білінгва, який виражається у його мовленні у «видимих відхиленнях» від норм однієї чи обох мов» [2, 136]. Дослідники вказують, що відхилення від норм обох мов може спостерігатися у ранньому дитинстві, коли відбувається взаємовплив обох мовних систем, а в умовах формування пізньої двомовності значно сильнішим виявляється вплив рідної мови на іноземну [3].

Найбільш повне визначення інтерференції дає К. Закир'янов: «Інтерференція – це невід'ємна складова частина процесу повільного, поступового проникнення того чи іншого іншомовного елемента у систему мови, що сприймається. Сам цей процес у лінгвістиці називається дифузією. Процес дифузії має дві стадії: 1) інтерференцію і 2) інтеграцію. На першій стадії лінгвістична зміна сприймається білінгвом як відхилення від норми. Далі воно може стати (але може і не стати) нормою. У цьому випадку те відхилення, яке спостерігається у мові, вступає у стадію інтеграції, стає складовою частиною мови», тобто запозиченням, яке носії мови уже не сприймають, як іншомовне слово [3, 34].

Аналізуючи міжмовні процеси двох контактуючих мов, Є. Верещагін робить висновок, що інтерференція властива лише індивідуальному мовленню, а для мови характерною є інтеграція, свідчення того, що іншомовний елемент увійшов до системи однорідних мовних одиниць. Цю думку поділяє також український лінгвіст С. Семчинський.

Сучасний дослідник мовних контактів А. Карлинський вважає, що інтерференція – це «випадки відхилення від норми, які виникають у мовленні білінгва другою мовою під впливом першої. Випадки відхилення від норми, які виникають у мовленні білінгва першою мовою в результаті впливу другої» дослідник пропонує називати «інтеркаляцією» [4, 127].

Таке розмежування учений вважає доцільним, оскільки виникнення таких явищ обумовлено різними факторами: інтерференцію обумовлюють переважно мовні фактори, а інтеркаляцію – психо- і соціолінгвістичні. Крім того, інтерференція – це процес, яких не контролюється, або мало контролюється мовцем, а інтеркаляція – «прямо чи опосередковано контролюється свідомістю білінгва» [4, 128]. Дослідник також вважає, що інтеркаляція тим сильніше проявляється у мовленні білінгва, чим вище ступінь володіння ним другою мовою, тоді як інтерференція має зворотну залежність. Беручи до уваги особливості інтеркаляції, А. Карлинський розрізняє чотири її види: інвертну (вживання білінгвом окремих слів другої мови у мовленні першою); фразову (вклинювання певного сегменту другої мови у мовлення першою); чисту (іншомовне вклинювання будь-якого типу, яке повністю зберігає свої суттєві ознаки – фонетичні, графічні, смислові – у мовленні першою мовою) та модифіковану (іншомовні вклинювання, які піддавались інтерферуючому впливу першої мови і змінили внаслідок цього деякі свої ознаки – фонетико-графічні, словотворчі, граматичні чи/або семантичні).

Ця теорія, на нашу думку, є досить важливою при вивченні проявів білінгвізму в цілому, оскільки у лінгвістиці в основному розглядалось явище інтерференції мов, а явище інтеркаляції як контролюючий, усвідомлений, цілеспрямований процес включення іншомовних фрагментів у мовлення білінгва ще не достатньо вивчено.

Щодо українсько-німецького білінгвізму, то такі прояви інтерференції ми можемо спостерігати на території Західної України, яка перебувала у складі Австро-Угорської імперії. Особливо виразно інтерференція проявляється на лексичному рівні – запозичення різних лексичних одиниць, які через певний проміжок часу не сприймаються як іншомовні, а стають нормою мови, на фонологічному та граматичному рівні інтерференція проявляється не так чітко.

Дослідження явищ інтерференції, з метою вивчення механізму переносу мовленнєвих навичок та умінь дає можливість впливати на даний перенос у процесі навчання, оскільки він, як відомо, може бути позитивним і негативним, тобто ускладнювати засвоєння. Дослідники пропонують інтерференцією називати негативний вплив рідної мови на іноземну, а позитивний вплив позначають терміном «транспозиція». При організації процесу навчання німецької мови як іноземної цим явищам слід приділяти велику увагу, оскільки в обох мовах – в українській і німецькій – незважаючи на те, що ці мови неспоріднені, існує досить багато спільних понять та категорій (це особливо стосується граматичної будови мов), які слугують основою для засвоєння другої мови і при правильному спрямуванні можуть стати одним із ефективних способів навчання німецької мови.

Особливу увагу на уроках німецької мови слід приділяти запобіганню інтерференції рідної мови при формуванні фонетичних навичок учнів, оскільки перебуваючи в рідномовному оточенні, учні досить часто роблять помилки у вимові німецькою мовою. Типовими помилками, наприклад, є недотримання довготи німецьких голосних, що має смислорозрізняльну функцію у німецькій мові і призводить до порушення процесу комунікації. Тому, для нейтралізації негативного впливу фонетичних навичок рідної мови, на уроці німецької мови учитель повинен звертати увагу

учнів на порівняльний аналіз фонологічних систем української та німецької мов і, відповідно, підбирати вправи, які сприятимуть формуванню навичок правильної вимови.

Керування процесом переносу знань та мовленнєвих умінь у процесі навчання обов'язково передбачає відмежування інтерферентних явищ від транспозиційних, запобігає проявам перших та широко використовує останні, що сприяє скороченню часу для засвоєння подібних мовних явищ.

Список використаних джерел

1. Вайнрайх У. Языковые контакты / У. Вайнрайх : Пер.с англ. – К. «Вища школа», 1979. – 264 с.
2. Верещагин Е. М. Психологическая и методическая характеристика двуязычия (билингвизма) / Е. М. Верещагин. – М.: Изд-во МГУ, 1969. – 159 с.
3. Закирьянов К. З. Двуязычие и интерференция : учебное пособие / К. З. Закирьянов. – Уфа, изд. Баш. ун-та, 1984. – 80 с.
4. Карлинский А. Е. Основы теории взаимодействия языков / А. Е. Карлинский. Алма-Ата : «Гылым», 1990. – 181 с.
5. Розенцвейг В. Ю. Основные вопросы теории языковых контактов / В. Ю. Розенцвейг // Новое в лингвистике. – Вып. VI. Языковые контакты. – М.: Прогресс, 1972. – С. 5-24.

Summary. The article deals with the peculiarities of interpretation of concepts «interference» in the works of foreign and native scientists with the aim to show their differences. The main attention is paid to the peculiarities of interference in the process of learning German as a foreign language.

Key words: interference, bilingualism, language interaction, learning German as a foreign language, loanword.

УДК 378.016:811.111

О.М. Литвинюк

TEST AS THE METHOD TO IMPROVE STUDENTS' ENGLISH WRITING ABILITIES

У статті йдеться про використання тестових завдань під час навчання англійського писемного мовлення. У дослідженні представлено теоретичні основи та практичне вирішення проблеми навчання англійської писемної комунікації.

Ключові слова: писемна комунікація, тестування, оцінювання, методи навчання.

As the computers and the Internet have rapidly found their ways into classrooms activities around the world at all levels of education, teachers are trying to find effective ways to integrate this technology into their curriculum. There is growing interest in those factors which affect the test performance of the students' learning English. Some of it is motivated by a desire to detect and eliminate test features which check the tester's attempts to achieve accurate assessment of learners' language level. A number of researchers investigate influence of testing in the process of students' learning English writing at university. The mentioned information outlines the actuality of the researching.

There is no perfect modern methods of teaching writing for a particular degree of English learning at university, there is neither a developed effective system of tasks and exercises, tests for teaching writing, nor formulated guidelines for teachers. The existence of the above-mentioned problems requiring immediate solutions, and the students' lack of mastery in writing determine the relevance of this study. The results can improve the effectiveness of teaching writing at university using tests.

The object of the article is the process of teaching English writing at university using tests. **The subject** is student-oriented approach in teaching English writing on communicative basis using tests.

Research goal is to justify methods of teaching writing and using writing tests. The set goal necessitates to fulfill the following tasks:

1. To examine the current state of teaching writing at university.
2. To justify a system of tests for teaching and managing of English writing.
3. To describe the training model of written communication.
4. To formulate guidelines for teaching English writing of the students.

The results of the study give the opportunities to apply a system of tests, aimed at building skills of written expressions in order to improve the effectiveness of teaching English. Formulated guide-